

Predgovor

Za početnike u znanstvenom radu od krucijalne je važnosti jasno poznavanje svih elemenata istraživačkog procesa kako bi mogli vrednovati rezultate postojećih znanstvenih istraživanja i samostalno ih provoditi. Znanstvena istraživanja u psihologiji usmjerena su spoznaji koja se ostvaruje primjenom znanstvenih metoda čime se nastoje ostvariti tri osnovna cilja znanosti, a to su opis, predviđanje te razumijevanje psihičkih procesa i ponašanja ljudi i životinja. Konačni cilj znanstvenih istraživanja jest primjena utvrđenih spoznaja kako bi se unaprijedila dobrobit pojedinca i društva u cjelini.

Ovaj je priručnik zamišljen kao vodič koji bi početnicima (npr. studentima pri izradi završnih radova, mladim znanstvenicima i ostalim zainteresiranim stručnjacima) u znanstvenom radu u psihologiji i ostalim srodnim disciplinama trebao olakšati planiranje i provedbu svih faza znanstvenog istraživanja. Istraživački je proces kompleksan te obuhvaća planiranje istraživanja (npr. postavljanje istraživačkog problema ili pitanja u kontekstu ranijih spoznaja u području od interesa, početno pretraživanje literature, odabir istraživačkog pristupa i metode istraživanja, planiranje etičkih aspekata istraživanja itd.), njegovu provedbu, tj. prikupljanje podataka, analizu i interpretaciju prikupljenih podataka te, naposljetku, pisanje znanstveno-istraživačkog izvještaja, odnosno diseminaciju dobivenih rezultata.

Ideja za pisanje ovog priručnika razvila se iz našeg dugogodišnjeg iskustva izvođenja nastave u području metodologije istraživanja u psihologiji te analiza kvantitativnih i kvalitativnih podataka, kao i mentorskog rada s brojnim studentima pri izradi njihovih završnih i diplomskih radova. Početnici u istraživačkom radu susreću se s nizom nepoznanica, nejasnoća i nedoumica koje im mogu otežati kvalitetno provođenje znanstvenih istraživanja te diseminaciju dobivenih rezultata. I premda u hrvatskom govornom području postoji nekoliko vrijednih izdanja iz područja istraživačke metodologije u društvenim znanostima (npr. Milas, 2005) te statističkih analiza podataka dobivenih istraživanjima u psihologiji i srodnim područjima (npr. Kolesarić i Petz, 1999; Petz i sur., 2012), literatura koja bi ponudila sažet, ali opet sveobuhvatan prikaz osnovnih karakteristika svih faza istraživačkih procesa još uvijek je uvelike nedostupna hrvatskim mladim istraživačima. Stoga je naša namjera bila upo-

znati početnike u provedbi istraživanja u psihologiji i srodnim disciplinama s temeljnim pojmovima i koracima tipičnog istraživačkog procesa čime bi im se trebao osigurati pristup relevantnim informacijama u jednoj publikaciji te time unaprijedila kvaliteta njihova znanstvenog rada.

Priručnik je podijeljen u pet osnovnih poglavlja koja razmatraju ključne korake uobičajenog istraživačkog procesa. Pojedina poglavlja pisali su različiti autori koji su ujedno iskusni nastavnici sveučilišnih studijskih programa, mentori većem broju studenata na različitim razinama studija (preddiplomska, diplomatska, poslijediplomska specijalistička i doktorska) te aktivni istraživači u različitim područjima psihologije. **Poglavlje 1: Što istražiti?** autorice Andree Tokić bavi se početnom fazom, tj. planiranjem istraživanja. Naime, početnici se često susreću s teškoćama u donošenju odluke o tome što istraživati, odnosno kako formulirati specifična istraživačka pitanja/probleme. Poglavlje donosi niz smjernica u vezi s oblikovanjem istraživačkih pitanja i hipoteza te konkretne savjete za pretraživanje relevantne literature u području psihologije i drugih društvenih znanosti. **Poglavlje 2: Kako istražiti?** autorice Ane Slišković u uvodnom potpoglavlju predstavlja opće smjernice u planiranju i oblikovanju nacрта psihologijskog istraživanja u kontekstu različitih istraživačkih pristupa i metoda. U uvodnom su potpoglavlju prikazani kvantitativni, kvalitativni i mješoviti istraživački pristupi te opće odrednice osnovnih istraživačkih metoda kako bi se početnicima, još u fazi planiranja istraživanja, olakšao odabir istraživačkog pristupa i metode koji će omogućiti primjereno dobivanje odgovora na postavljena istraživačka pitanja. Preostala tri potpoglavlja donose detaljniji prikaz različitih metoda i nacрта deskriptivnih, korelacijskih i eksperimentalnih istraživanja koji mogu početnicima poslužiti kao vodič kroz njihovu primjenu u vlastitim istraživanjima. **Poglavlje 3: Kako obraditi podatke?** sastoji se od dvaju potpoglavlja koja bi početnicima trebala pomoći u pristupu i provedbi analize podataka dobivenih istraživanjem, kao i u odabiru i primjeni odgovarajućih analitičkih postupaka. Prvo potpoglavlje autorice Irene Burić opisuje logičko-matematičku osnovu temeljnih pojmova deskriptivne i inferencijalne statistike te pruža sustavan pregled statističkih postupaka i tehnika namijenjenih analizi podataka dobivenih kvantitativnim istraživanjima u psihologiji i srodnim disciplinama. Drugo potpoglavlje autorice Ane Slišković donosi prikaz kvalitativnih metoda analize podataka, s posebnim naglaskom na njihovim zajedničkim značajkama te međusobnim različitostima i specifičnostima, što je od presudne važnosti pri

planiranju i provedbi istraživanja unutar kvalitativnog istraživačkog pristupa. **Poglavlje 4: Kako napisati znanstveno-istraživački izvještaj?** autora Benjamina Banajia i Irene Pavela Banai upućuje početnike na postupke diseminacije rezultata provedenog istraživanja. Preciznije, autori nude smjernice o tome kako napisati znanstveni izvještaj o provedenom istraživanju (pružajući pri tome detaljan osvrt na pojedine elemente izvornog znanstvenog rada) te ga objaviti u znanstvenom časopisu, odnosno kako ga izložiti na nekom znanstvenom ili znanstveno-stručnom skupu. **Poglavlje 5: Etički aspekti znanstveno-istraživačkog rada u psihologiji** autorice Jelene Ombla donosi prikaz važećih nacionalnih i međunarodnih etičkih kodeksa u radu psihologa koji opisuju standarde postupanja pri planiranju, provedbi i diseminaciji znanstvenih istraživanja. Iako je ovo poglavlje posljednje u priručniku, mladim istraživačima može biti iznimno korisno proučiti ga prije no što počnu s provedbom istraživanja s obzirom na to da se znatan dio etičkih principa odnosi upravo na fazu planiranja u kojoj je nužno razmotriti načine osiguravanja i očuvanja dobrobiti svih sudionika istraživanja.

Iako je naša namjera bila ponuditi čitatelju sveobuhvatan prikaz svih faza, tj. koraka istraživačkog procesa, važno je naglasiti da informacije koje će početnici moći pronaći u njemu ponekad neće imati potrebnu razinu dubine i/ili specifičnosti za planiranje i provedbu vlastitog istraživanja. Naime, sadržaj priručnika u prvom redu ima funkciju „vodiča“ kroz različite istraživačke faze koji će katkad samo upozoriti na potrebu za daljnjim razmatranjem nekog aspekta istraživanja i/ili proučavanjem literature, one metodologijske (traganje za detaljnijim informacijama o određenoj metodi/nacrtu/tehnicu/načinu analize i dr.) i one teorijske (iz interesnog istraživačkog područja). Katkad će ih navesti i na promjenu, tj. revidiranje istraživačkog pitanja, ili čak promjenu odabranog istraživačkog pristupa, što je svakako legitiman scenarij u planiranju nekog znanstvenog istraživanja. Bez obzira na smjer u kojem će krenuti njihova istraživačka aktivnost, nadamo se da će znanje i informacije prezentirani u ovom Priručniku prije svega potaknuti korisnike na njihov daljnji razvoj u znanstveno-istraživačkom radu te kritičko promišljanje o razinama kvalitete u svim fazama istraživačkog procesa.

Zadar, travanj 2020.

Urednice